

Zapisnik

s 1. sastanka Uže radne skupine za izradu Nacrta Nacionalnog plana za uključivanje Roma, za razdoblje od 2021. do 2027. godine i Nacrta Akcijskog plana za provedbu Nacionalnog plana za uključivanje Roma, za razdoblje od 2021. do 2022. godine za područje suzbijanja siromaštva, socijalne isključenosti i jačanje građanske participacije,

održanog 24. studenoga 2020. godine

11. prosinca 2020.

Dnevni red:

13:00 - 13:10	Uvod
13:10 - 14:30	Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina: Pregled zaprimljenih komentara, prijedlog načina njihove integracije i rasprava
14:30 - 14:45	Sumiranje rasprave i glasanje o zaključcima
14:45 - 15:00	Zatvaranje sastanka

Nazočni članovi Uže radne skupine:

Prvom sastanku Uže radne skupine za izradu Nacrta Nacionalnog plana za uključivanje Roma, za razdoblje od 2021. do 2027. godine i Nacrta Akcijskog plana za provedbu Nacionalnog plana za uključivanje Roma, za razdoblje od 2021. do 2022. godine za područje suzbijanja siromaštva, socijalne isključenosti i jačanje građanske participacije (u daljnjem tekstu: Uža radna skupina) sudjelovali su:

- zamjenica voditelja Uže radne skupine: Klaudija Kregar Orešković

- članovi Uže radne skupine (poredani abecednim redom):

1. Čavlović Monika – Ured pučke pravobraniteljice
2. Grbić Emir – Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
3. Ivančić Matija – Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
4. Kasunić Sandra – Centar za mirovne studije
5. Krnić Martina – Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova
6. Lukačić Lana – Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike
7. Mašić Barbara – Ministarstvo pravosuđa i uprave
8. Musić Siniša-Senad (kao zamjena za Milana Mitrovića)
9. Obradović Ondina – Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
10. Odrčić Mikulić Maja – Hrvatska zajednica županija
11. Sporiš Maja – Ured za ravnopravnost spolova
12. Vejić Ivana – Ministarstvo vanjskih i europskih poslova
13. Vincetić Vlatka – Hrvatski crveni križ

Napomena: umjesto člana Milana Mitrovića, sastanku je nazočio Siniša-Senad Musić (Romska organizacija mladih); umjesto Martine Bosak, Maja Sporiš (Ured za ravnopravnost spolova); te umjesto Ive Vrandečića Loje, Emir Grbić (Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije).

Izostanak su opravdali sljedeći članovi Uže radne skupine:

- dr.sc. Buljan Culej Jasminka, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije

- dr.sc. Vojak Danijel, Institut za društvena istraživanja „Ivo Pilar“

Sastanak su pratile i: Ondina Obradović, predstavnica Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije iz Uprave za strateško planiranje i koordinaciju fondova EU, Katarina Coha i Maja Brkić savjetnice u Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina te Maja Žerjav, stručna suradnica u Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina.

Sažetak

Prvi sastanak Uže radne skupine za izradu Nacionalnog plana za uključivanje Roma, za razdoblje od 2021. do 2017. i Akcijskog plana za provedbu Nacionalnog plana za uključivanje Roma, za razdoblje od 2021. do 2027. godine, za razdoblje od 2021. do 2020. godine, za područje suzbijanja siromaštva, socijalne isključenosti i jačanja građanske participacije (u daljnje tekstu: Uža radna skupina) održan je 24. studenoga 2020. godine, s početkom u 13:00 sati. Sastanak je putem aplikacije Microsoft Teams vodila zamjenica voditelja Uže radne skupine, Klaudija Kregar Orešković, savjetnica u Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina.

Sastanku je nazočilo 13 članova Uže radne skupine te zamjenica voditelja Uže radne skupine.

Dnevni red sastanka prihvaćen je bez primjedbi, a uključivao je prezentaciju zaprimljenih komentara od članova Radne skupine za izradu Nacionalnog plana za uključivanje Roma, za razdoblje od 2021. do 2017. i Akcijskog plana za provedbu Nacionalnog plana za uključivanje Roma, za razdoblje od 2021. do 2027. godine, za razdoblje od 2021. do 2020. godine (u daljnjem tekstu: Radna skupina) na predložene opće i posebne ciljeve te pokazatelje ishoda Nacrta Nacionalnog plana za uključivanje Roma, za razdoblje od 2013. do 2020. godine te donošenje zaključaka o istima.

Uža radna skupina usvojila je zaključak o dodavanju šest posebnih ciljeva kako slijedi:

U okviru Razvojnog smjera „Prevenција antiromskog rasizma i diskriminacije“ dodavanje posebnih ciljeva „Smanjiti broj Roma koji su doživjeli iskustvo zločina iz mržnje na pola“ i „Smanjiti udio opće populacije koja se osjeća neugodno imati Roma za zaposlenika ili kolegu s posla“ (uz napomenu o potrebi daljnje rasprave na Radnoj skupini). U okviru Razvojnog smjera „Poboljšati zdravlje Roma i povećati dostupnost kvalitetnim zdravstvenim uslugama“ dodavanje posebnih ciljeva „Osigurati preduvjete za sustavno praćenje zdravlja romske populacije“, „Unaprijediti reproduktivno zdravlje žena“ i „Unaprijediti dostupnost kvalitetnih socijalnih usluga“. Za posljednji predloženi novi posebni cilj biti će potrebno definirati dodatne pokazatelje ishoda.

Nadalje, Uža radna skupina usvojila je prijedlog nadopune postojećih specifičnih/posebnih ciljeva i pokazatelja ishoda u Razvojnem smjeru „Jačanje građanske participacije kroz osnaživanje, suradnju i povjerenje u institucije“ te Razvojnem smjeru „Učinkovit i jednak pristup kvalitetnom obrazovanju“.

Također, prihvaćena je i nadopuna postojećih i unos novih poželjnih mjera u okviru horizontalnog cilja „Osnaživanje participacije“ te sektorskog cilja u području obrazovanja.

Dogovoren je pristup vezano uz korekciju ciljeva i definiranje kriterija većine.

Za dodatnu raspravu na sastanku Radne skupine, Uža radna skupina uputila je prijedloge uvođenja dodatnih pokazatelja ishoda i/ili mjera/aktivnosti u okviru sektorskog područja stanovanja i raspravu o uvođenju redefiniranog posebno cilja s pripadajućim pokazateljem u okviru Razvojnog smjera „Prevenција antiromskog rasizma i diskriminacije“

Sastanak je završen u 15:08 sati.

Uvodno:

Prvi sastanak Uže radne skupine započeo je u 13:00 sati, 24. studenoga 2020. godine, a održan je u virtualnom obliku (putem Microsoft Teams aplikacije). Sastanak je vodila zamjenica voditelja Uže radne skupine, Klaudija Kregar Orešković.

Nakon uvodnih riječi, zamjenica voditelja Uže radne skupine prezentirala je prijedlog dnevnog reda. Prijedlog dnevnog reda promijenjen je u odnosu na prvi sastanak Uže radne skupine za izradu Nacionalnog plana za uključivanje Roma, za razdoblje od 2021. do 2017. i Akcijskog plana za provedbu Nacionalnog plana za uključivanje Roma, za razdoblje od 2021. do 2027. godine, za razdoblje od 2021. do 2020. godine, za područje suzbijanja antiromskog rasizma i diskriminacije¹ (u daljnjem tekstu: Uža radna skupina za područje suzbijanja antiromskog rasizma i diskriminacije). Prvi sastanak Uže radne skupine za područje suzbijanja antiromskog rasizma i diskriminacije, održan 23. studenoga 2020., pokazao je da je potrebno prilagoditi dnevni red na način da se diskusija fokusira na elemente razmatranja pristiglih komentara i prijedloga dopune posebnih i/ili specifičnih ciljeva te dopune pokazatelja i dostupnih podataka, dok bi raspravu o popisu poželjnih mjera bilo prikladnije ostaviti za kasnije faze izrade dokumenta. Članovi Uže radne skupine prihvatili su izmjene dnevnog reda te je sastanak nastavljen s prezentacijom zaprimljenih komentara i prijedloga načina njihove integracije.

Pregled zaprimljenih komentara i prijedlog načina njihove integracije

Zamjenica voditelja Uže radne skupine prezentirala je komentare na ciljeve Nacionalnog plana za uključivanje Roma (u daljnjem tekstu: NPUR), zaprimljene nakon 1. sastanka Radne skupine za izradu Nacionalnog plana za uključivanje Roma, za razdoblje od 2021. do 2027. godine i Akcijskog plana za provedbu Nacionalnog plana za uključivanje Roma, za razdoblje od 2021. do 2022. godine (u daljnjem tekstu: Radna skupina) te prijedloge načina njihove integracije u tekst Nacrta NPUR-a.

Započela je s pregledom horizontalnih politika. U razvojnom smjeru „Prevenција antiromskog rasizma i diskriminacije“, u posebnom cilju „Smanjiti broj Roma koji su doživjeli diskriminaciju na pola“ zaprimljena je dopuna podataka od kojih se mjeri napredak na razini RH, i to sljedećih dodatnih pokazatelja: % Roma koji izjavljuju da je diskriminaciju doživio: a) prilikom traženja zaposlenja, b) prilikom pristupa sustavu socijalne skrbi te c) prilikom pristupa zdravstvenoj skrbi. Također, zaprimljen je prijedlog uvrštavanja dodatnog posebnog cilja – „Smanjiti broj Roma koji su doživjeli iskustvo zločina iz mržnje na pola“. Predstavnica Ureda pučke pravobraniteljice pozdravila je ovu inicijativu, ukazala na važnost ovakvog cilja te dostupne podatke iz istraživanja Pučke pravobraniteljice o stavovima opće populacije, iako ne tako recentnog datuma (2016. godina).

Nadalje, u istom razvojnom smjeru, predložen je i posebni cilj „Smanjiti udio opće populacije koja se osjeća neugodno imati Roma za zaposlenika ili kolegu s posla“, no bez definiranih

¹ Za oba sastanka Užih radnih skupina inicijalno je predložen isti dnevni red, a razlika je naznačena u ciljevima sastanka, odnosno iz koje perspektive će se procjenjivati razvojni smjerovi i posebni, odnosno specifični ciljevi (perspektiva suzbijanja antiromskog rasizma i diskriminacije ili suzbijanja siromaštva, socijalne isključenosti i jačanja građanske participacije).

pokazatelja ishoda. U odnosu na ovaj prijedlog, Ured je već od predlagatelja (Centar za mirovne studije) zatražio dostavu informacija vezano uz moguće pokazatelje.

U razvojnom smjeru „Suzbijanje siromaštva i socijalne isključenosti“ zaprimljeni su komentari koji se tiču pokazatelja ishoda, odnosno načina na koji se definira većina. Naznačeno je kako su ciljevi Europske komisije postavljeni vrlo ambiciozno te je potrebno oprezno pristupiti definiranju ciljeva na razini RH.

Usljedila je rasprava o načinu definiranja većine – u kontekstu smanjenja jaza u siromaštvu između Roma i opće populacije. Iako je dio članova Uže radne skupine predložio da se smanjenje jaza prati samo unutar romske populacije, odnosno da se smanjenje mjeri od trenutne točke (93% Roma u riziku od siromaštva) prema istoj populaciji u narednoj točki mjerenja kroz nekoliko godina, zamjenica voditeljica Uže radne skupine istaknula je kako je princip koji je Europska komisija predložila takav da se jaz, odnosno situacija Roma, uvijek pokuša mjeriti u odnosu na stanovništvo opće populacije te će obveza RH biti o tome i izvještavati na taj način. Usljedila je rasprava o načinu definiranja većine – hoće li se kao većina uzeti 51%, 70% ili neka druga vrijednost te je postignut konsenzus na tragu prijedloga Centra za mirovne studije da se kao polovica smanjenja jaza uzme polovica između trenutne stope rizika od siromaštva romske populacije (93%) i stanovništva opće populacije (19,3%) uz dodatak jednog postotnog poena. Isto načelo primijenit će se i na ostale situacije u kojima su zaprimljeni komentari ovakve vrste.

Također, predstavnica Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova istaknula je kako je potrebno da se svi pokazatelji prate razvrstani prema spolu te je od strane zamjenice voditeljice Uže radne skupine potvrđeno kako su tako razvrstani podaci dostupni i u planu su da se nadalje koriste i prate u okviru dodatne liste pokazatelja.

U razvojnom smjeru „Jačanje građanske participacije“, u posebnom cilju „Osigurati sudjelovanje romskih udruga kao punopravnih članova u nacionalnim odborima za praćenje“ dostavljene su dvije dopune pokazatelja ishoda: a) Mjere/aktivnosti kojima se osnažuju kapaciteti romskih organizacija civilnog društva za sudjelovanje u aktivnostima na nacionalnoj razini te b) Mjere/aktivnosti kojima se potiče razvoj romskih organizacija civilnog društva mladih i žena. Posebno isticanje mladih i žena u skladu je s nalazima nekoliko recentnih istraživanja koja ukazuju na potrebu jačanja kapaciteta posebno ovih skupina unutar romske zajednice, kao i s nalazima alternativnog izvještaja romskog civilnog društva za Europsku komisiju.

Nadalje, u razvojnom smjeru „Jačanje građanske participacije kroz osnaživanje, suradnju i povjerenje u institucije“ zaprimljena je dopuna posebnog cilja „Poticati sudjelovanje Roma u političkom životu na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i razini EU“ s posebnim naglaskom na žene i mlade te dopuna pokazatelja ishoda (Mjere/aktivnosti kojima se potiče podizanje razine sudjelovanja žena i mladih u političkom životu na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i EU razini), kao i podataka od kojih se mjeri napredak na razini RH. Od strane predstavnika Romske organizacije mladih istaknuto je kako važno poticati veće i aktivnije sudjelovanje žena i mladih u ovom području, posebno u kontekstu informacija prikupljenih u svrhu izrade alternativnog izvještaja romskog civilnog društva za Europsku komisiju gdje je zabilježeno formalno

sudjelovanje žena u izabranim vijećima romske nacionalne manjine, dok je njihovo stvarno sudjelovanje u praksi dosta ograničeno. Ovakve navode potvrdila je i zamjenica voditelja Uže radne skupine, ističući nalaze GAP analize rada vijeća i predstavnika nacionalnih manjina gdje se slaba aktivnost/participacija žena posebno ističe u pogledu vijeća romske nacionalne manjine.

Zaključno s prethodnim razvojnim smjerom završila je prezentacija i rasprava po horizontalnim politikama Nacrta NPUR-a te je zamjenica voditelja Uže radne skupine nastavila prezentirajući zaprimljene dopune u sektorskim politikama.

U obrazovanju, razvojnom smjeru „Učinkovit i jednak pristup kvalitetnom obrazovanju“ vezano uz specifični cilj: „Smanjiti jaz u sudjelovanju u predškolskom odgoju i obrazovanju za najmanje pola“ zaprimljene su dopune pokazatelja ishoda, i to: a) osigurati da do 2027. g (51%, 70% ili neki drugi kriterij) romske djece sudjeluje u predškolskom odgoju i obrazovanju. Dostupni podaci govore kako samo 23% romske djece u dobi 3-6 godina sudjeluje u predškolskom odgoju i obrazovanju, no i postotak na razini opće populacije je relativno nizak u odnosu na prosjek EU – 83% djece iz opće populacije. Nadalje, za dopunu b) - osigurati da do 2027. više od 90% djece sudjeluje u obveznom predškolskom obrazovanju, dostupni podaci govore kako je 75% djece bilo obuhvaćeno nekim tipom predškole.

Dodatni komentari u ovom razvojnom smjeru odnosili su se na isticanje smanjenja jaza u dovršetku srednjeg i višeg srednjeg obrazovanja, s dopunama pokazatelja ishoda. Dostupni podaci za romsku populaciju govore kako 25% mladih Roma ima završenu srednju školu, dok je taj postotak mladih iz opće populacije 97,3%. Posebno su zabrinjavajuće brojke u dobnoj skupini 19-25 godina, gdje 22,9% Roma ima završenu trogodišnju strukovnu srednju školu, 3,8% četverogodišnju strukovnu i samo 0,6% gimnaziju.

Ured je zaprimio i prijedlog dva nova specifična cilja u okviru ovog razmjernog smjera - „Djelovati prema povećanju udjela mladih Roma u višem i visokom obrazovanju“ i „Povećati udio odraslih u programima osposobljavanja i usavršavanja“. Oba prijedloga temelje se na iznimno malom postotku Roma koji ili ima završen neki oblik akademskog obrazovanja (0,4%), u dobi 18-24 pohađa fakultet (2,8%) ili je sudjelovao u programima osposobljavanja i usavršavanja (4,5%).

Nadalje, uz specifični cilj „Djelovati prema smanjenju segregacije smanjivanjem najmanje za pola udjela romske djece koja pohađaju segregirano obvezno obrazovanje“ predložena je dopuna na način da se istakne „predškolsko i osnovnoškolsko“ obrazovanje. Sukladno prijedlogu, dopunio bi se i pokazatelj ishoda pokazateljem koji se odnosi na program predškole.

Predstavnica Centra za mirovne studije postavila je pitanje vezano uz mogućnost dodavanja specifičnog cilja povećanja udjela obrazovanja odraslih, s obzirom na velik postotak odraslih Roma koji nemaju završeno osnovnoškolsko obrazovanje. Zamjenica voditelja Uže radne skupine potvrdila je kako postoji takva mogućnost te zamolila da se u slučaju detektirane potrebe uvođenja dodatnog pokazatelja, isti naknadno dostavi.

Predstavnik Romske organizacije mladih zahvalio je na prepoznavanju važnosti obveznog predškolskog obrazovanja i isticanju dopune specifičnog cilja. Nadalje, dodao je kako je prema

dostupnim podacima Ministarstva znanosti i obrazovanja oko 19% učenika srednjih škola (2018./2019. školska godina) upisano u programe niže stručne spreme i programe za učenike s teškoćama u razvoju, što se izravno veže na pohađanje prilagođenih programa u osnovnoj školi. S tim u vezi predlaže da se s ciljem omogućavanja povećanja upisa 4-godišnjih srednjih škola i gimnazija, reagira već na razini osnovnoškolskog obrazovanja, primjerice reevaluacijom potreba da se učenici svrstavaju u prilagođene programe, budući da su to često učenici koji se zbog slabijeg poznavanja hrvatskog jezika obrazuju u tim programima, a ne zbog teškoća u razvoju. S tim u vezi predlaže uvođenje dodatnog specifičnog cilja te dodatnih pokazatelja ishoda, s ciljem smanjenja udjela djece romske nacionalne manjine koji pohađaju prilagođene ili posebne programe u osnovnoškolskom obrazovanju.

Nastavno na komentar predstavnice Centra za mirovne studije, zamjenica voditeljica Uže radne skupine predložila je da se kao pokazatelj unese „povećati udio Roma koji u odrasloj dobi završavaju obvezno osnovno obrazovanje ili srednjoškolsko obrazovanje“. Predstavnic Centra za mirovne studije istaknula je dostupne podatke o 4,2% osoba starijih od 26 godina koje su završile osnovnoškolsko obrazovanje te 1,9% koje su završile srednjoškolsko obrazovanje te da bi se ovakav pokazatelj trebao dodati, s obzirom na vrlo niske brojke. Također, istaknut je i komentar kako srednjoškolsko obrazovanje nije obvezno te je i ovu činjenicu potrebno uzeti u obzir prilikom definiranja pokazatelja.

Zamjenica voditeljica Uže radne skupine smatra važnim fokus na broj djece u prilagođenim / posebnim programima te je podsjetila kako se u Nacrtu NPUR-a u opisu poželjnih mjera koje je potrebno poticati novim planom nalaze i mjere i aktivnosti koje bi bile usmjerene na sprječavanje toga da djeca koja zbog poteškoća sa savladavanjem hrvatskog jezika budu smještena u posebne programe i mjere poticanja reevaluacije ovakvog smještanja. Pozvala je prisutne da obrate pozornost na opise poželjnih mjera te u daljnjim fazama razrade dokumenta dodaju ono što smatraju važnim.

Predstavnic Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike istaknula je kako oko 15% populacije ima prilagođene i individualizirane programe. Pravilnikom o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju utvrđene su vrste teškoća na temelju kojih učenici s teškoćama u razvoju ostvaruje pravo na primjerene programe i oblike školovanja te primjerene oblike pomoći tijekom školovanja. Hrvatski zavod za zapošljavanje nositelj je sustavno organiziranih aktivnosti cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja učenika završnih razreda osnovnih škola. Profesionalno usmjeravanje učenika osnovnih i srednjih škola koji imaju teškoće u razvoju odnosno teže zdravstvene teškoće koje im značajno otežavaju izbor zanimanja provodi se u područnim službama i uredima Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje. Savjetnici za profesionalno usmjeravanje uz suradnju s liječnicima medicine rada kao i stručnim suradnicima škola koju djeca pohađaju, usmjeravanje izdaju i pisana mišljenja o najprimjerenijem odabiru obrazovnog programa/zanimanja za učenike s teškoćama koje se izdaje temeljem Odluke o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u srednje škole Ministarstvo znanosti i obrazovanja za tekuću školsku godinu. Smatra kako postotak od oko 20% Roma koji obrazovanje pohađaju prema ovakvim programima korespondira s trendovima u proteklih desetak godina i u općoj populaciji. Također, istaknula je kako RH ima općenito dosta nisku stopu osoba koje sudjeluju u programima osposobljavanja i usavršavanja. Zavod provodi mjere vezano uz završetak

osnovnog obrazovanja i prati indikator završetka osnovnog obrazovanja od strane odraslih osoba te se može dodatno voditi računa prilikom praćenja ovog indikatora i o romskoj populaciji.

Zamjenica voditelja Uže radne skupine pozdravila je najavu praćenja indikatora od strane tijela te navela kako je idealna situacija kojoj se u Uredu stremi ta da se uspostave pretpostavke za praćenje podataka na godišnjoj razini od strane tijela, koje bi zamijenilo trenutno prikupljanje podataka bazirano na provođenju istraživanja.

Predstavnik Romske organizacije mladih komentirao je informaciju o 15% populacije koja pohađa prilagođene i individualizirane programe. Naime, ukoliko se u obzir uzme broj učenika Roma koji pohađa osnovnoškolsko obrazovanje i razmjerno mali postotak njih koji nastavlja srednjoškolsko obrazovanje, onda oko 20% učenika u srednjoj školi koji nastavljaju prema ovakvim programima treba zabrinuti. Također, u vezi s obrazovanjem odraslih, niske stope obrazovanja Roma, kao i niske razine završenog obrazovanja, dovode do toga da Romi nisu konkurentni na tržištu rada. Problem završetka srednje škole, odnosno stjecanja kvalifikacija za nastavak obrazovanja, posebno u kontekstu osiguravanja redovnog financiranja ovakvih programa za Rome koji nisu stekli kvalifikacije u redovnom obrazovanju, već srednje obrazovanje pokušavaju završiti na pučkim otvorenim ili privatnim učilištima potrebno je također adresirati Nacionalnim planom.

Zamjenica voditelja Uže radne skupine zahvalila je na vrijednim i konstruktivnim komentarima. Također, navela je kako se ovakve aktivnosti – stjecanje kvalifikacija za uspješno uključivanje u tržište rada – potrebno navesti u okviru popisa poželjnih mjera novog NPUR-a.

Usljedila je prezentacija sljedeće sektorske politike – zapošljavanja. Zaprimljen je prijedlog novog pokazatelja ishoda od Centra za mirovne studije: osigurati da do 2027. određeni postotak Roma radi na kvalitetnim poslovima. S obzirom na kompleksnost koncepta kvalitetnog zapošljavanja, zamjenica voditelj Uže radne skupine pojasnila je sljedeće: kako su razvojni smjerovi zapravo opći ciljevi novog NPUR-a sukladno okviru strateškog planiranja i izrade ovakvih dokumenata, opći cilj u ovoj sektorskoj politici jest učinkovit i jednak pristup kvalitetnom zapošljavanju. Kvalitetno zapošljavanje kao koncept je poprilično kompleksno te je prijedlog Ureda da se u odnosu na pokazatelje ishoda fokusiramo na pokazatelje za koje postoje dostupni podaci (u okviru istraživanja baznih podataka), u ovom slučaju – plaćeni posao u punom radnom vremenu. Prema nalazima istraživanja 8,1% romske populacije ima plaćeni posao u punom radnom vremenu, u odnosu na 45,8% stanovništva opće populacije. Na jučerašnjem sastanku Uže radne skupine za područje suzbijanja antiromskog rasizma i diskriminacije ovaj prijedlog je uvažen. Zamjenica voditelja Uže radne skupine pozvala je prisutne na raspravu i dodatno istaknula kako postoji ograničenje broja pokazatelja ishoda na maksimalno 3 po posebnom cilju, no moguće je više pokazatelja uključiti u dodatnu listu pokazatelja koji će se pratiti na razini dokumenta. Ured će replicirati bazno istraživanje i dopuniti ga na način da bude usporedivo s onime što se prati na razini Europske unije. Predstavnica Centra za mirovne studije navela je kako nalazi baznog istraživanja iz 2018. godine govore o podatku od 7,3% romske populacije koja ima plaćeni posao u punom radnom vremenu. Zamjenica voditelja Uže radne skupine odgovorila je kako postoje sitna odstupanja u podacima objavljenim u pojedinim publikacijama što ima veze s čišćenjima i dodatnim

obradama podataka koje su uslijedile u svrhu izrade dodatnih publikacija o specifičnim tematskim analizama. Odlučeno je da se podaci kombiniraju, odnosno da se koriste oni podaci koji su najkvalitetniji. Zahvalila je na komentarima i nastavila s prezentacijom sektorske politike zdravlja.

U okviru ove sektorske politike zaprimljen je jedan prijedlog članova Radne skupine i dva prijedloga Ureda. Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova predložila je da se osigura smanjenje broja maloljetnih brakova te je Ured taj prijedlog podveo pod specifični cilj: „Unaprijediti reproduktivno zdravlje žena“, budući da je izuzetno važno pratiti broj Romkinja koje rađaju prvo dijete kao maloljetnice. Podaci iz baznog istraživanja pokazali su frapantne razmjere ovog problema, naime 50% Romkinja prvo dijete rodi u dobi 16-20 godina, dok u općoj populaciji taj udio iznosi 2,4%, a čak 17% Romkinja rađa prvo dijete u dobi mlađoj od 16 godina. Za opću populaciju ovakav korespondirajući podatak ne postoji, međutim dostupan je podatak da je 0,6% žena rodilo prvo dijete u maloljetnoj dobi, odnosno sa 17 i manje godina. Prijedlog Ureda odnosi se na dopune proizašle iz nedostataka baznog istraživanja. Odnosno, pokazalo se da se o zdravstvenoj situaciji Roma ne može procjenjivati samo na temelju socijalnih determinanti zdravlja, iako većina istraživanja to radi, no za kvalitetnije analize potrebno je raspolagati i s podacima iz područja zdravlja. Stoga je prijedlog Ureda da se uvrsti specifičan cilj: „Osigurati preduvjete za sustavno praćenje zdravlja romske populacije“, gdje bi se osiguralo dobivanje stvarne slika zdravstvenog stanja Roma te Ured ovdje računa i na partnerstvo Ministarstva zdravlja i Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo. Drugi prijedlog Ureda jest „Unaprijediti dostupnost kvalitetnih socijalnih usluga“, uspostavom centara za pružanje usluga u zajednici i to u naseljima koja su odvojena na zasebnim lokacijama. U ovom trenutku nisu definirani konkretni lokaliteti, razmišlja se o uspostavi centara na bazi pilot projekta i daljnjoj razradi tijekom procesa izrade NPUR-a. Također, za ovakve inicijative potrebno je osigurati i potporu jedinica lokalne i/ili područne samouprave. Iz perspektive nalaza baznog istraživanja, posebno podataka o udaljenosti javnog prijevoza, centara za socijalnu skrb i ostalih usluga od segregiranih naselja, uspostava centara za pružanje usluga u zajednici postaje izrazito važna.

Predstavnica Ureda za ravnopravnost spolova izrazila je apsolutnu podršku uspostavi centara za pružanje usluga u zajednici te ih smatra izuzetno potrebnim i primjerenim, posebno u kontekstu uvjeta za ostvarivanje prava na zajamčenu minimalnu naknadu (neposjedovanje osobnog automobila). Nadalje, vezano uz specifičan cilj „Unaprijediti reproduktivno zdravlje žena“, važno je uključiti i druge pokazatelje, budući da ovo nije samo pitanje poroda i dobi u kojoj se rađa dijete. To je pitanje i sustavnog zdravstvenog praćenja i rada na reproduktivnom zdravlju žena, kao i dostupnosti zdravstvene skrbi ženama iz romske populacije.

Zamjenica voditelja Uže radne skupine složila se s navodom kako reproduktivno zdravlje žena treba pratiti kroz dodatne pokazatelje te je pozvala prisutne da dostave i prijedloge pokazatelja ishoda koji bi ovaj cilj mogli pratiti. Zahvalila je i na podršci za centre te je izrazila nadu da će se do kraja procesa izrade NPUR-a identificirati lokacije za ove centre, dok bi Ured osigurao njihovo financiranje za vrijeme cijelog trajanja NPUR-a, odnosno do 2027. Centri bi poslužili kao pilot projekti te bi se učinak njihovog rada pratio s ciljem dobivanja argumentacije za

aktivnost koja funkcionira i dovodi do pozitivnih promjena te nastavak financiranja u narednom razdoblju.

Predstavnik Romske organizacije mladih je istaknuo iskustvo rada udruge s mladim Romima iz koncentriranih naselja, ali i ih drugih dijelova RH, pri čemu je zamijećeno kako velik broj mladih djevojaka u dobi od 18, 19 godina nikada nije bio na ginekološkom pregledu te bi predložio pokazatelj ishoda koji bi pratio dob u kojoj djevojke prvi puta posjećuju ginekologa. Također, gotovo sve djevojke izrazile su želju da imaju pristup ginekologinji, a ne ginekologu.

Zamjenica voditelja Uže radne skupine navela je kako su u baznom istraživanju prikupljeni podaci o broju obavljenih ginekoloških pregleda te se to može dodati u pokazatelje ishoda.

Predstavnica Ureda za ravnopravnost spolova istaknula je kako je iskazivanje želje da se radi o ginekologinji koja bi radila preglede iz perspektive prava žena u potpunosti opravdano i o oko takve vrste preferencije ne bi smjelo biti nikakvih problema.

Predstavnica Ureda pučke pravobraniteljice podsjetila je da je jedan aspekata praćenja i brige za zdravlje Romkinja i redoviti mamografski pregled te bi trebalo uključiti i pokazatelj praćenja provedenih mamografskih pregleda – koliko često i koliko redovito su mamografski pregledi obavljani u romskim naseljima/romskoj populaciji.

Zamjenica voditelja Uže radne skupine zahvalila je na prijedlozima i ponovo istaknula kako će se pojedini od predloženih pokazatelja trebati uvrstiti u dodatnu listu pokazatelja, dok će se za 3 pokazatelja kojima će se pratiti pojedini specifični cilj trebati donijeti konsenzus. Spomenula je ovo i u kontekstu Biblioteke pokazatelja izrađene u svrhu praćenja Nacionalne razvojne strategije, s obzirom da je važno da se što više pokazatelja za NPUR već nalazi u Biblioteci i jer će i NPUR svojom provedbom pridonositi provedbi Nacionalne razvojne strategije. Ovo je važno jer omogućava da se pronađe i usporedni podatak s općom populacijom.

Potom je nastavila prezentaciju s posljednjom sektorskom politikom – stanovanjem, u kojoj je kao Razvojni smjer definirano: „Povećati pristup desegregiranom stanovanju i osnovnim uslugama“. Ovdje je zaprimljen opsežan komentar Saveza Roma u Republici Hrvatskoj „KALI SARA“ (u daljnjem tekstu: Savez) koji se tiče ulaganja u segregirana naselja, što je argumentirano činjenicama da su neka segregirana naselja do sada već legalizirana, u neka od tih naselja je i Ured uložio značajan novac, u ponekim naseljima su i sami stanovnici uložili značajan novac kako bi uredili kuće i stambene objekte. U vezi s time, naglasila je stav Europske komisije kako se nikakve investicije iz ESI fondova u proširenja segregiranih naselja neće i ne mogu dozvoliti. Ovo je važno iz perspektive osiguravanja sredstava za provedbu mjera / aktivnosti NPUR-a, budući da će se većina njih financirati isključivo u okviru dostupnih fondova EU te ne postoji način financiranja širenja segregiranih naselja niti će ovakve investicije iz fondova EU biti moguće obrazložiti. No dio prijedloga Saveza, koji spominje i Romska organizacija mladih, a tiče se osiguravanja temeljenih prava, kao što je pristup vodi za vrijeme dok se planira desegregacija i dugotrajnije rješenje stambenog pitanja – taj dio aktivnosti nije i ne bi smio biti sporan. Temeljem zaprimljenih komentara, kao i uzimajući u obzir činjenicu da se u skorije vrijeme ne očekuje donošenje sveobuhvatne stambene politike, Ured je definirao prijedlog koji se tiče dodavanja dva pokazatelja ishoda: „izraditi detaljni plan stambenog zbrinjavanja s krajnjim ciljem smanjivanja stambene segregacije (na državnoj

razini)" i „izraditi lokalne planove stambenog zbrinjavanja s krajnjim ciljem smanjivanja stambene segregacije“, s time da je broj lokalnih planova još potrebno definirati. Izrada detaljnog plana zbrinjavanja na državnoj razini bi bila aktivnost koju bi preuzeo Ured, svakako uz partnerstvo nadležnih institucija, a Ured bi želio potaknuti i izradu lokalnih planova stambenog zbrinjavanja, tj. da se na lokalnoj razini procijeni način na koji će se riješiti pitanje stanovanja za 69% Roma koji žive u ozbiljnoj stambenoj deprivaciji. Nadalje, Ured je predložio i intervenciju vezano uz rješavanje problema sa smećem na ulicama u svim naseljima odvojenim od sela i gradova, jer na više od trećine lokaliteta na kojima živi 65% romske populacije postoji problem sa smećem na ulicama. Ovaj specifični cilj predložen je kao poveznica s konceptom ekološke pravde koju Europska komisija predlaže u svom prijedlogu, a iz prijedloga Europske komisije je već preuzet specifični cilj: „Osigurati da najmanje 95% Roma ima pristup vodi iz vodovoda“. Potom je zamolila prisutne za komentare, napomenuvši kako ideja ima puno, no misao vodilja izrade dokumenta jest da se ugrade oni ciljevi i one mjere / aktivnosti koje će se zaista i moći provoditi.

Predstavnik Romske organizacije mladih istaknuo je kako prošla Nacionalna strategija za uključivanje Roma nema izravan doprinos desegregaciji naselja te smatra da to rezultira time da se stanovnici tih naselja često izjašnjavaju kako unutar naselja treba osigurati društvene i ostale sadržaje i opremiti naselja te procjenjuje kako je to politika kojom se trenutno vodi RH. Rezidencijalna segregacija ne smije se gledati isključivo iz perspektive stanovanja, budući da ona najčešće doprinosi i segregaciji u obrazovanju, a potom i socijalnoj isključenosti. Temeljem informacija s terena, stambena desegregacija trenutno se odvija posredno – putem edukacije i autonomije / zapošljavanja. Odnosno, one osobe koje zbog potreba obrazovanja i zapošljavanja odlaze iz segregiranih naselja, u velikoj većini slučajeva u ta se naselja više ne misle vratiti. Također, ista se situacija događa i s romskim liderima i predstavnicima, koji kupuju kuće izvan segregiranih naselja. Ukoliko bi se usporedilo ulaganje u segregirana naselja s troškovima socijalnog stanovanja, smanjuju se ulaganja u takve obitelji, jer će, primjerice, djeca automatski polaziti desegregirane programe obrazovanja, dostupnost komunalne infrastrukture neće biti upitna i sl. Smatra da bi se plan desegregacije trebao izraditi i prije isteka sedmogodišnjeg razdoblja provedbe NPUR-a.

Predstavnica Ureda pučke pravobraniteljice istaknula je kako je teško zamisliti da bi plan stambenog zbrinjavanja Roma odudarao od postojećih planova stambenog zbrinjavanja, primjerice stradalnika rata ili bivših nositelja stanarskog prava i upozorila na potencijalni rizik da se planom stambenog zbrinjavanja s ciljem smanjivanja stambene segregacije ne stvori nova segregacija, na način da se izmještanje iz segregiranih naselja vrši u lokalitete (zgrade, stanove) koji će opet stvoriti tu istu segregaciju. Odnosno, teško da bi se planom stambenog zbrinjavanja postiglo ono što je spomenuto – izlaženje iz naselja potaknuto poboljšanjem općih uvjeta života, bilo obrazovanjem ili zapošljavanjem. Pri tome je ipak potrebno obratiti pozornost na to da trenutna naselja ipak dobiju razinu opremljenosti i infrastrukture s ciljem izjednačavanja uvjeta s većinskim naseljima.

Zamjenica voditelja Uže radne skupine naglasila je kako bi fokus trebao biti na svim onim mjerama i aktivnostima koje će omogućiti mladim ljudima izlazak iz naselja. Ovaj prijedlog pokušaj je Ureda da ispuni praznine koje u ovom području postoje, pri čemu je ideja bila da se

pokuša izraditi stambena politika, u malom, uz uključivanje, primjerice, načina na koji je moguće otkupiti privatne kuće izvan naselja i sl. Podsjetila je prisutne kako je ovaj prijedlog moguće i ne podržati i ponovno razmotriti što bi se u ovoj sektorskoj politici moglo napraviti.

Predstavnica Hrvatske zajednice županija izložila je primjer s lokalne razine, gdje jedinice lokalne i/ili područne samouprave sudjeluju u troškovima pokrivanja poreza na nekretnine za mlade romske obitelji koje kupuju kuće izvan naselja. Ovakav tip mjera smatra korisnim za razmotriti u kontekstu stambenog zbrinjavanja.

Predstavnik Romske organizacije mladih pozdravio je navedene komentare te da bi trebalo razmotriti i druge mehanizme, osim poticaja koji osobno daje obrazovanje i zapošljavanje, putem dodjele socijalnih stanova, poticaja za kupnju kuća van naselja i sl. Podsjetio je i na činjenicu da ne žele svi Romi izaći iz naselja te na desegregaciju treba gledati dugoročno, a onima koji žele izaći iz naselja otvoriti mogućnosti da to i učine.

Zamjenica voditelja Uže radne skupine zahvalila je na komentarima te istaknula kako se u NPUR-u želi definirati one ciljeve i one pokazatelje ishoda za koje postoji i stvarna vjerojatnost da će se ostvariti.

Putem prostora za 'chat' predstavnik Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova za Europske unije iznio je komentar kako je u planu, u skladu i s Operativnim programom za romsku nacionalnu manjinu, da novi Godišnji programa Središnjeg državnog ureda za stambeno zbrinjavanje ide upravo u smjeru ovih ciljeva za što su već osigurana sredstva. Dakle, s naglaskom na stambeno zbrinjavanje izvan naselja i uređenje objekata izvan naselja.

Zamjenica voditelja Uže radne skupine navela je kako još sadržaj Operativnih programa za nacionalne manjine još nije poznat no naznačeno je da će oni biti sastavni dio Programa Vlade RH. Ukoliko će oni biti sastavni dio Programa Vlade RH na način na koji je Program Vlade RH u cijelosti pisan, znači da će nadležnost za provedbu pripasti tijelima, tj. biti će definirano u programima tijela i trenutni prijedlog ostaje relevantan. Ako taj dio programa bude imao vlastitu financijsku konstrukciju, onda se ovaj prijedlog Ureda u kontekstu izrade detaljnog plana stambenog zbrinjavanja može zanemariti, budući da će to biti provedeno u okviru Operativnog programa za nacionalne manjine.

Nakon provedene rasprave, zamjenica voditelja Radne skupine sumirala je izneseno, ponavljajući kako je cilj bio osigurati konsenzus oko predloženih promjena i dopuna NPUR-a.

Danas je raspravljano o prijedlogu za dodavanje sedam posebnih ciljeva. U području *prevencije antiromskog rasizma i diskriminacije* predloženo je dodavanje dva posebna cilja: 1) smanjiti broj Roma koji su doživjeli iskustvo zločina iz mržnje za pola i 2) smanjiti udio opće populacije koja se osjeća neugodno imati Roma za zaposlenika ili kolegu s posla. Za drugi predloženi cilj rečeno je da će Centar za mirovne studije dostaviti prijedlog pokazatelja ishoda te o tome ovisi hoće li to biti uključeno kao posebni cilj ili će biti potrebno redefinirati isti. U području *zdravlja i dostupnosti zdravstvenim i socijalnim uslugama* dodani su specifični ciljevi: 1) osigurati preduvjete za sustavno praćenje zdravlja romske populacije; 2) unaprijediti reproduktivno zdravlje žena i 3) unaprijediti dostupnost kvalitetnih socijalnih usluga. Vezano uz unaprjeđenje reproduktivnog zdravlja žena istaknuto je kako će biti potrebno dodati još neke pokazatelje

ishoda, jer trenutni prijedlog nije isključivo mjera reproduktivnog zdravlja. U vezi s unaprjeđenjem dostupnosti kvalitetnih socijalnih usluga, kao pokazatelj ishoda može se uzeti na razmatranje „zadovoljstvo primljenom socijalnom uslugom“ ili eventualno dostupnost socijalnih usluga. U području *stanovanja* predložen je specifičan cilj u vezi s osiguravanjem rješavanja problema sa smećem na ulicama u svim naseljima odvojenim od sela i gradova. Nadalje, predložene su nadopune 3 posebna cilja: u okviru *jačanja građanske participacije*, naglašavanje poticanja sudjelovanja posebno žena i mladih u političkom životu na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i razini EU; te u području *obrazovanja* naglasak na smanjivanje jaza u dovršetku srednjeg i višeg srednjeg obrazovanja, kao i djelovanje prema smanjenju segregacije smanjivanjem najmanje za pola udjela romske djece koja pohađaju segregirano obvezno (predškolsko i osnovnoškolsko) obrazovanje. Također, posebno bi se u prijedlogu naznačile mjere, odnosno da se pojedini zaprimljeni prijedlozi ne formuliraju u obliku ciljeva, već se naglase u dijelu mjera koje bi bilo poželjno financirati. U području *jačanja građanske participacije kroz osnaživanje, suradnju i povjerenje u institucije* naznačile bi se aktivnosti kojima se osnažuju kapaciteti romskih organizacija civilnog društva za sudjelovanje na aktivnostima na nacionalnoj razini, aktivnosti kojima se potiče razvoj romskih organizacija civilnog društva žena i mladih te aktivnosti kojima se potiče podizanje razine sudjelovanja žena i mladih u političkom životu na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i EU razini. U području *obrazovanja* dodatno bi se naznačila važnost aktivnosti kojima se osigurava završnost srednjoškolskog obrazovanja, kao i završnost četverogodišnjeg strukovnog i gimnazijskog obrazovanja, koje omogućava transfer prema akademskim stupnjevima obrazovanja. Konačno, iz prijedloga mjera uklonila bi se mjera koja se odnosi na Putnike (mjere kojima se podupire izgradnja i održavanje odmorišta za Putnike), a koja nije relevantna za hrvatski kontekst.

Potom je zamjenica voditelja Uže radne skupine prikazala način na koji će se ove dopune ugraditi u tekst Nacrta NPUR-a, odnosno podcrtavanje dodatno osnaženih elemenata mjera i aktivnosti te će se to zatražiti i od članova Radne skupine prilikom komentiranja drugog Nacrta NPUR-a.

Nakon sumiranja, zamjenica voditelja Uže radne skupine najavila je glasovanje o iznesenim prijedlozima čime bi se završila diskusija o općim i posebnim, odnosno specifičnim ciljevima i na taj način stvorila podloga za daljnji rad – što preciznije definiranje aktivnosti, što je važno budući da će većina aktivnosti biti financirana iz sredstava EU. Želja je što je preciznije i detaljnije u tekst NPUR-a ugraditi opise aktivnosti koje će tada biti moguće jednostavno preslikati u pozive za financiranje usmjerene jedinicama lokalne samouprave ili organizacijama civilnog društva.

Pozvala je članove Uže radne skupine da pristupe glasovanju o načinu promjene posebnih ciljeva, intervencija u mjere i predložene ishode, uz ograde vezano uz dopune koje je potrebno dostaviti (ciljevi u području diskriminacije i zdravlja – dopuna ishoda za oba cilja te upitan prijedlog vezano uz stambeno zbrinjavanje zbog moguće kolizije s Operativnim programima za nacionalne manjine). U glasovanju se većina prisutnih izjasnila za izložene prijedloge.

Zamišljeno je da zaključci s uži radnih skupina olakšaju donošenje odluka na Radnoj skupini, budući da je za očekivati da će prijedlozi o kojima je postignut konsenzus na užoj radnoj skupini isto tako biti prihvaćeni od strane članova Radne skupine. Službene odluke donose se na razini

Radne skupine, a zadaća Uže radne skupine je da pripremi preporuke, savjete i da Radnoj skupini sugerira donošenje određenih odluka.

Zaključno, zamjenica voditelja Uže radne skupine najavila je održavanje 2. sastanka Radne skupine u petak, 27. studenoga 2020. godine, na kojem će se prezentirati zaključci s oba sastanka užih radnih skupina o kojima će se raspraviti, a predviđena je i rasprava o pitanjima koja su ostala otvorena nakon sastanaka užih radnih skupina. Također, na 2. sastanku predviđena je prezentacija predstavnice Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije o novom okviru strateškog upravljanja razvojem Republike Hrvatske u kontekstu izrade nacionalnih planova i ostalih novih dokumenata planiranja.

Na kraju sastanka, zamjenica voditelja Uže radne skupine zahvalila je svima na sudjelovanju i zatvorila sastanak.

Sastanak je završio u 15:08 sati.

KLASA: 016-02/20-07/01
URBROJ: 50450-02/02-20-105
Zagreb, 11. prosinca 2020.

VODITELJ UŽE RADNE SKUPINE

Aleksa Đokić

